

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

Caput 28 [i. e. 27]. De figuris quæ fiunt per detractionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

CAPUT XXVII.

De figuris qua fiunt per detractionem.

*Synecdoche est, cum vox aliqua omittitur, quæ tamen facillè subintelligi potest, atque ideo vocatur intellectio, & subintellectio. Differt ab Apophorisi sententiarum figura, in qua non facillè subintelligitur, quod omittitur; ac virtus ejus in sensu est, neque enim unum tantùm, sed plura subintelliguntur verba sensum facientia. Differt à synecdoche tropo, quia tropus loco illius, quod omittit, ponit aliud. In syntaxi hæc figura dicitur *Eclipsis*, & cum ea convenit in hoc quod verbum ad plenam vèrborù Constructionem desideretur: distinguitur tamen in hoc, quod hæc simul afferre debeat ornamentum conducens ad vim delectandi, persuadendi, affectandi, ad hoc enim figuræ Rhetoricæ deservire debent. Unde notandum etiam pro reliquis figuris, quæ cum Grammaticis conveniunt, ut est *Zeuçna*, posse eandem figuram diversimodè considerari, in quantum scilicet verbum requisitum deest, & in quantum hujus omissio affert ornamentum, & vim aliquam movendi: priori modo consideratæ figuræ ad Grammaticam pertinent; posteriori autem modo ad Rhetoricam. Hoc prænotato, ad exempla ecce *Synecdochen*, subintelligitur enim accedamus*

Y 4

mus

mu. Comicus, tantamne re tam negligenter
 agiet? subauditur oportet. Historicus: hic ego
 subnascentem in me furorem comprimeret
 tacere primum, meditari, quid irato repon-
 rem prudens: tum blandis compellare atque
 rem ut gesta est exponere subintelligitur ca-
 pi. Qui modus non tantum Historicis fami-
 liaris est, sed & oratoribus in narratione,
 Vulgaria sunt illa; ibo ad D. Petri, quid mul-
 tis, quid multa? recta ad me venit, subin-
 tellige via, comedit bubulam, laceravit bi-
 bulam, quartana laborat. Caesar habet sex
 millia, intelligitur militum, haec Cicero, ita
 ille, haecenus ille. Quid jam? omnibus hasle-
 sturis salutem. Virgil. *Aeneid*, 9.

Ecquis erit mecum Juvenis qui primus in
 hostem? (irruat) Etiam Christus haec ulus
 Petrum curiosè sciscitantem repellens, quid
 ad te? tu me sequere. Et matri suae vini mi-
 raculum peten: i dixit: quid mihi & tibi est
 mulier; subintellige, *faciendum*, quasi dice-
 ret: tibi faciendum prius incumbit, ut aqua
 adsit in hydriis, tum mihi incumbet (prout
 convenimus) illam mutare in vinum. Unde
 non est vox reprehendentis, sed moventis:
 Christus enim domi praevidens defectum vi-
 ni fore in nuptiis, cum ea contulisse videtur,
 alioqui ipsa miraculum primum petere non
 fuisset ausa.

Dissolutio est contraria Polysyndeto, o-
mittit enim Conjunctiones, quas illa figura
multiplicat. Dissolu-
 tio.

Ferte citi flaminas, date tela, scandite
 muros.

Martial. Frange toros, pete vina, rosas
 cape, tingere nardo,

Frons oculi vultus &c. Aliter vocatur
Asyndeton.

Adjunctio est: cum vox, quæ sæpius poni
posset, & deberet vi Syntaxeos plenæ, non
nisi semel ponitur, in reliquis omittitur, &
subintelligitur; differt à Synecdoche, quæ
verbum, quod omittit, ne semel quidem
ponit, Virgil.

Trojugena interpres, Divûm, qui nu-
 mina Phœbi.

Qui tripodas, Clari lauros, qui sidera
 sentis.

Ubi verbum *sentis* ad omnes accusativos
 subintelligitur.

Idem, Æneas urbe, & sociis, & classe
 relictâ:

Ubi *relictâ* ad alios ablativos addendum
 erat. Nota dum verbum *u*, quod in reliquis
 desideratur, in principio ponitur, vocatur à
 Grammaticis *protozeugma*, si in medio *Me-*
sozeugma, si in fine *hypozeugma*.

Disjunctio est, in qua nullum verbum o-
mittitur, omitti tamen potuisset,
 unde

Y S

unde

Disiun-
ctio.

346 De Exornatione Argumentationis.
unde est contraria Adjunctio, Non est au-
tem figura secundi generis, eò quod nihil
omittat: ponitur tamen inter illas, quia a-
libi locus pro ea non erat commodior. Nam
poni non potuit inter figuras primi generis,
cùm non repetat *idem* verbum, sed *aliud* in
syllabis & significatione (si enim in signifi-
catione *idem* est, spectabit ad synonymiã)
& aliunde est contraria priori; contrariorũ
verò eadem est disciplina, id est, *idem* dispen-
di locus. Quod si dicas etiam dissolutionem
contrariam esse Polysyndeton, & tamen divi-
sim positæ sunt: patet solutio ex dictis, quia
dissolutio alibi poni potuit, alibi Polysynde-
ton, cùm hæc eandem conjunctionem repe-
tat, illa eandem omittat: sed disjunctio non
potuit; non enim ponit *idem* verbum sæ-
pius, sed *aliud* quemadmodum polysynde-
ton. Inde Author dicit se illam perspicui-
tatis gratiã huc retulisse, quoniam superiori
contraria est. Exempla affert idem Author;
quibus adde hoc. Populus Rom. Numan-
tiam delevit, Carthaginem sustulit, Coryn-
thum solo æquavit, Tregellas evertit. &c.

Synæ-
ciosis.

*Synæciosis est, quæ duas res adversus col-
ligat. Hoc modò: tam deest avaro quòd ha-
bet, quã quod nõ habet. Itã Cypr. Alii sic de-
finiunt: quæ duas res adversas in unã cõbinat,
Alii sic: quæ duo contraria eidẽ rei attribuit,
sub uno eodẽq; verbo. Itã ut illud verbũ semel
ponatur, alterã vice omittatur. Quod ultimã
additur, ut pateat hanc figuram jure relatã,
esse*

esse inter figuras per detractionem, semel enim ponitur verbum v.g. *deest*, deinde verò omittitur, & subintelligitur. Hæc definitio, aut potius primæ definitionis explicatio, bona videtur; tum quia exemplum allatum illam sic intelligendum esse docet, tum quia apparet quomodo sit figura secundi generis, & ab aliis distinguatur sufficienter. Nam Adjunctio licet semel ponat, verbum, & deinde omittat, non tamen continet contraria in se: Antithesis autem seu contra positum, licet contraria contineat, non tamen illa uni rei attribuit; sed posito & attributo uno alterum removet, v.g. vicit pudorem libido, timorem audacia, &c. pudor enim & timor excluditur à subjecto, & removetur. Præterea in Synæciosi ad unum contrarium apponitur verbum, ad alterum verò omittitur & subintelligitur: quod in contraposito non fit. Ex his collige non esse Synæciosim si dicas: Hic nec habet famulum, sed nec habet Dominum: potare est perniciofa utilitas, convivari est studium desidiosum, die tota garrere ad populum est ars sine arte, Musica est concordia discors, Sapientia Christi est stultitia. Humilitas est divina sublimitas, morbus sceleratis est salutaris &c. Hæc enim licet duo contraria contineant sub uno verbo, illud tamen verbum, ad nullum ex contrariis omittitur, & sic non potest esse Synæciosis, quæ est figura per detractionem. Neque est, si dicas: potare

est

est pernicioſa utilitas, convivari deſidioſum
 ſtudioſum &c. licet enim omittatur verbum
est, non tamen omittitur ad contrarium illi,
 cui erat appoſitum, ſed prius ad utrumque
 contrarium ponitur, deinde ad utrumque
 omittitur. In Synæcioſi autem ad unum cō-
 trarium poni debet, & ad alterum omitti.
 Unde nec illud Senecæ huius loci eſt, Om-
 nium ſomnos illius vigilantia defendit, om-
 nium otium illius labor, omnium vacationē
 illius occupatio; licet enim omittatur in po-
 ſterioribus verbum *defendit*: non tamen ad
 unum, ſed ad utrumque omittitur; præter-
 quam, quod hæc contraria non uni attri-
 buantur, ſed alii ſomnus, alii vigilantia, &c.
 Eſt autem ſynæcioſis in ſequentibus: Nec
 poſſum tecum vivere, nec ſine te. Africanus
 dicere ſolebat; Nunquam ſe minus otioſum,
 eſſe, quàm cum otioſus, nec minus ſolam
 quàm cum ſolus eſſet. Nocet immoderata
 ſervitus, & immoderata libertas, & nihil
 dare aliis vitium eſt, cum habeas, & omnia
 prodigere: Malum eſt nihil bibere, & mul-
 tum bibere; & pernicioſum eſt ſemper ſtu-
 dere: Et vigilare & dormire quandoque
 oportet. Tam non habet annos quos vixit,
 quàm quos non vixit, ſed victurum ſe ſperat.
 Raphanus ille bonus, qui malus eſt. Mors æ-
 què probos, ac improbos manet. Qui opti-
 mus hæreticus, ille peſſimus eſt. Qui
 nunquam libros in manus ſumit, neque
 ſtudioſus eſt, neque non ſtudioſus. Quod
 epi-

apidum est, neque est calidum, neque frigidum. Qui Dei legem & præcepta non servat; neque DEI servus est, neque libertus; subest enim DEO nihilominus. Ausonii est illud, non, qui habet, quæ cupit beatus est, sed qui non cupit, quæ non habet; ubi simul est commutatio.

CAPUT XXVIII

De Figuris verborum tertii generis.

Tertium figurarum genus est, in quo non idem vocabulum repetitur, ut in figuris primi generis; sed simile, aut par: & cum contrariorum eadem sit disciplina, dissimile; & dispar, atque adeo contrapositione huc referuntur (contraria enim sunt maximè dissimilia) correctio, & dubitatio: quæ etiam videntur per modum additamenti, & appendicis adjecta.

Paronomasia est, quando sibi similia, **Paronomasia.**
aut affinia, quoad syllabas, & litteras
vocabula ponuntur, aliquâ tamen immutatione factâ; quod fit quatuor modis. 1. *Adjectione litteræ vel syllabæ*
v. g. Hic mero, non Homero dat operam; non libris sed liberis; audiam te, non exaudiam; non tibi bona verba, sed verbera apparantur, ô munde immunde, lusti

lusti